

Oldoja (VEE1082400) kesk- ja ülemjooksu vaatlus

Vaatluse aeg 26.04.2026. Vaatleja Marko Vainu

1. Lai ja sügav, kraavilik vooluveekogu. Oli näha, et vesi voolas:

2. Kummalgi pool pinnasteed oli lai kanal. Voolu polnud näha:

3. Järve poole kulges jõemõõtu veekogu, kuigi vee voolamist polnud kõrge veetaseme tõttu näha:

4. Kergelt kollakat vett voolas mõni l/s. On hakanud sirgendatud sängis looklema:

5. Edelast voolas rohkem vett kui kagust. Mõlemat suunda oli hiljuti süvendatud:

6. Org oli mitme meetri sügavune:

7. Ida poolt kraavist veidi nirises:

8. Kraav on kaevatud peene, heleda liiva sisse:

9. Idast tulevas kraavis oli veekelme põhjas ja tilluke nire, aga peavool tuli lõunast läbi truubi:

10. Teest lõunas oli ida pool ka truup (ETAKis puudu), millest nirises vett. Peavool tuli läänest:

11. Praegu Oldoja lähteks loetud koht. Veidi seisvat vett ulatus peaaegu kraavi alguseni:

12. Lõunast tulevas kraavis vesi nirises:

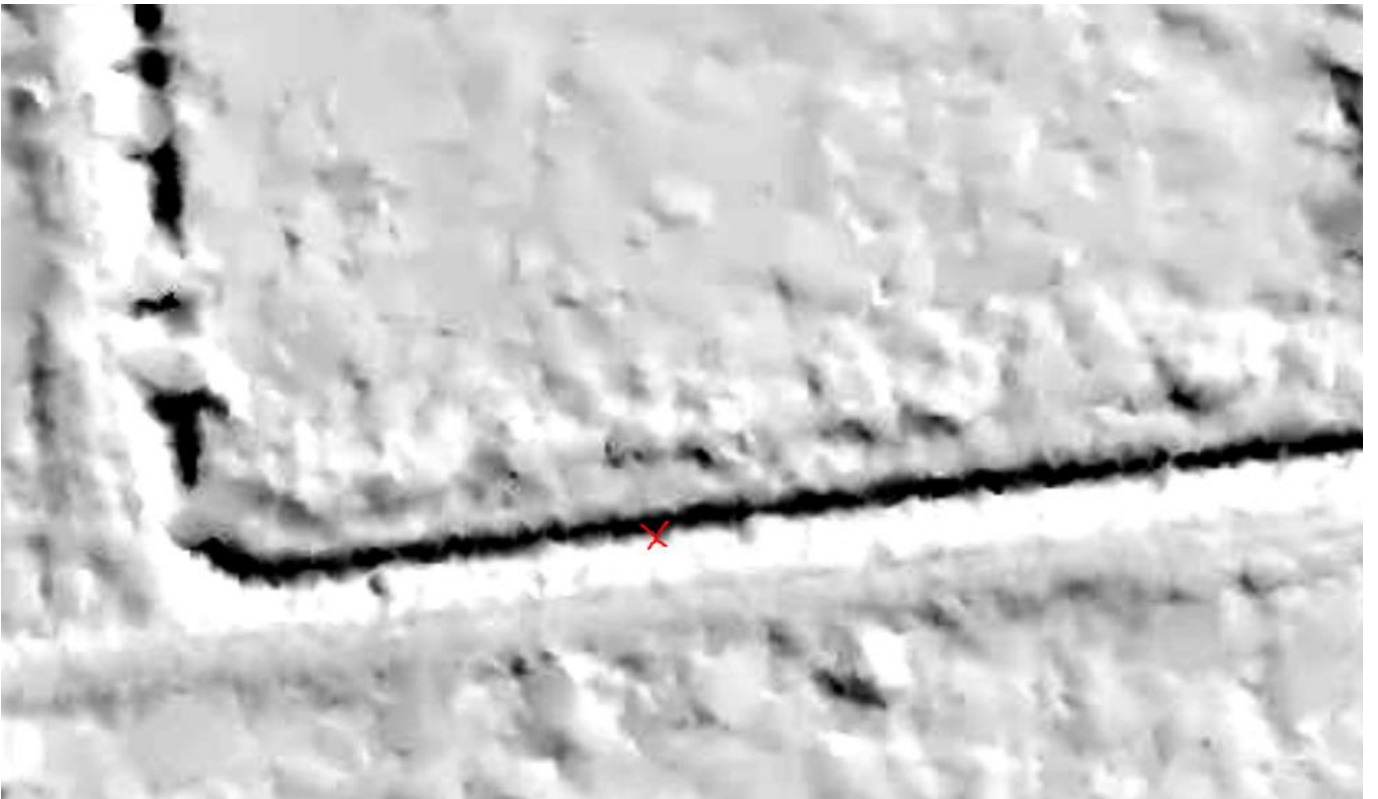

13. Sarnane veevaene kraav, nagu läänepoolne. Vesi niriseb, rohevetikatombud olid vee sees. SEC oli 132 $\mu\text{S}/\text{cm}$:

14. Seda, kus kohast nirisev vesi tuli, oli raske aru saada. Kraavi põhjas olid mõned sügavamad kohad, kus rohevetikaid oli rohkem. Siin punktis tundus olevat veidi järsem kõrguste muutus ning algas püsivam vesi, mis küll ei voolanud. Ülesvoolu oli ainult veidi lirtsuv, kuni läks päris kuivaks. Üldiselt läks kraavi põhi sujuvalt järjest märgemaks:

15. Kraavi algus oli päris kuiv, mistõttu tekib küsimus, milleks see nii kaugele üldse kaevatud oli:

16. Kui ja madal vagu maismaasammaldega. Pole ETAKi sinise kriipsu vääriline:

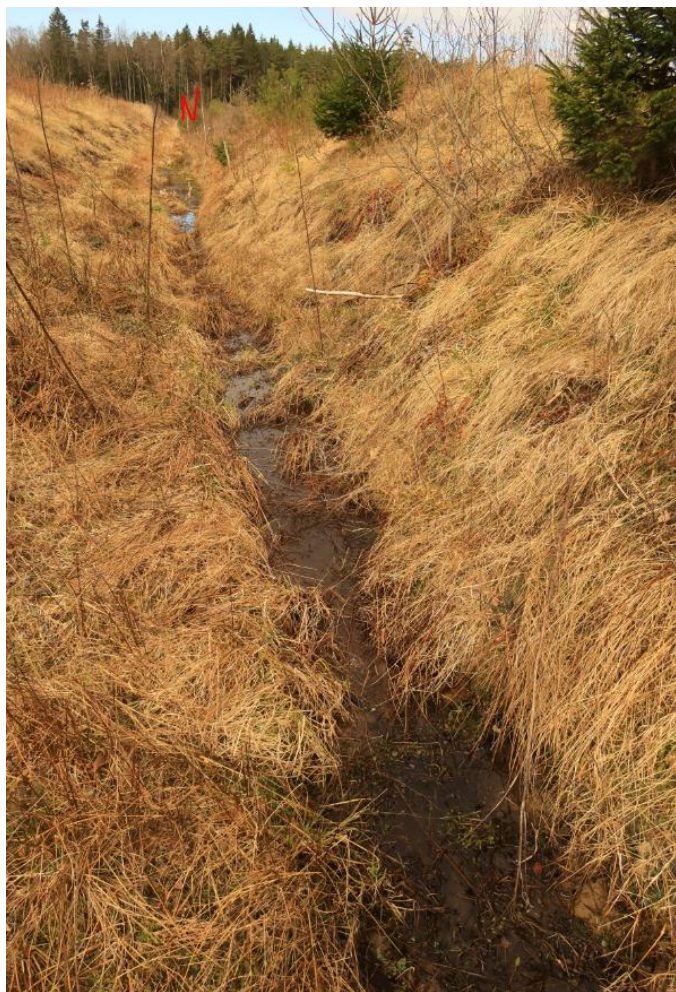
17. Lõuna-põhjasuunalise kraavi põhjas oli kaks cm vett, aga see ei voolanud. Ida poolt tuli madal ja kuiv vagu, mis oli veega kraavi põhjast oma meetri kõrgemal:

18. Madal, kuiv vagu. Kuused kasvasid sees. Ei ole ETAKi sinise kriipsu vääriline:

19. Lõuna-põhjasuunaline kraav on ristuvast vaost palju sügavam. Veekelme oli põhjas, ei voolanud:

20. Madal, kuiv vagu. Ei ole ETAKi sinise kriipsu vääriline:

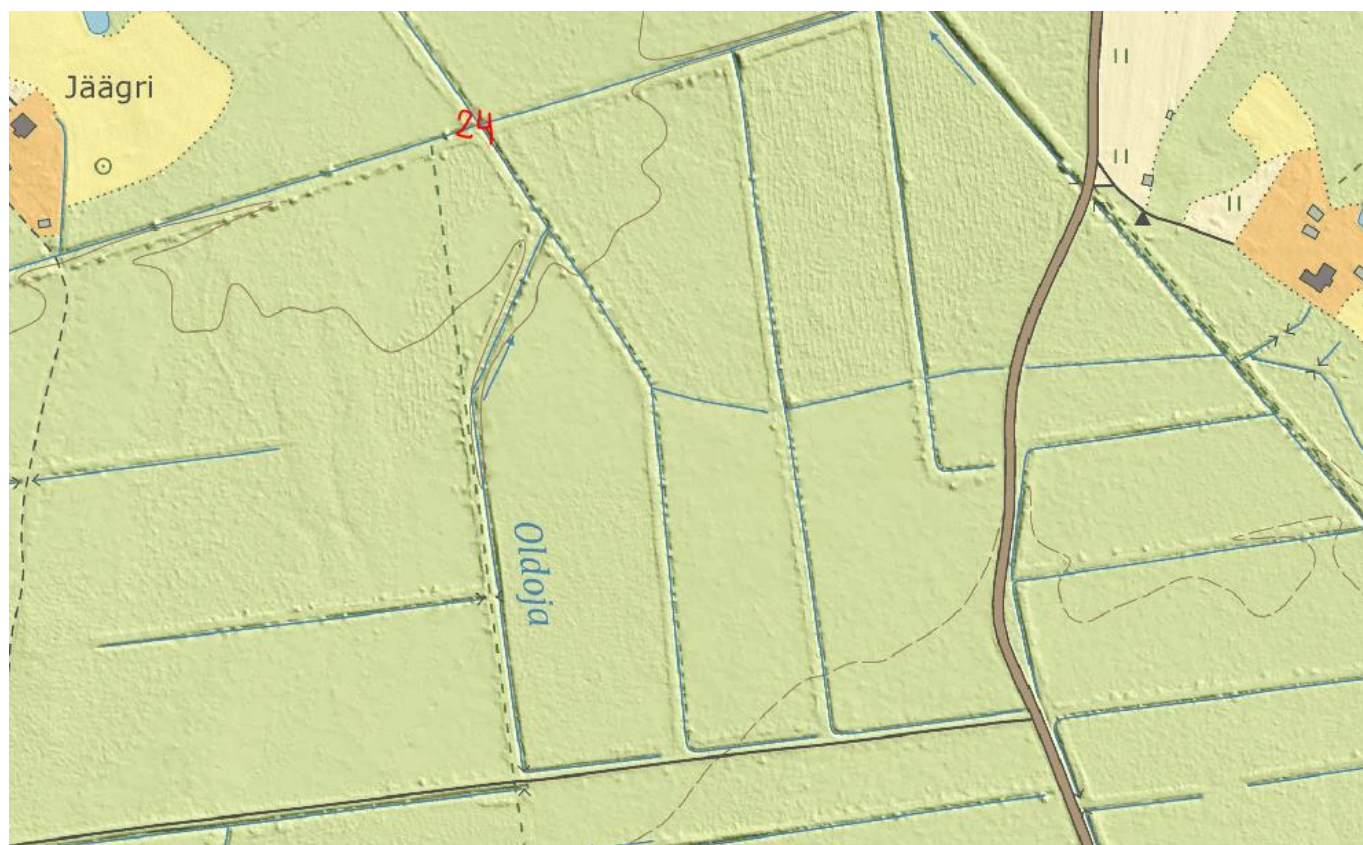
21. Madal, kuiv, heinane vagu. Ei ole ETAKi sinise kriipsu vääriline:

22. Ida poolt tulevast truubist tilkusid üksikud tilgad. Kagu-loodesuunalises kraavis voolas vesi liiva peal:

23. Kraav oli üsna värskest süvendatud. Vesi voolas liiva peal:

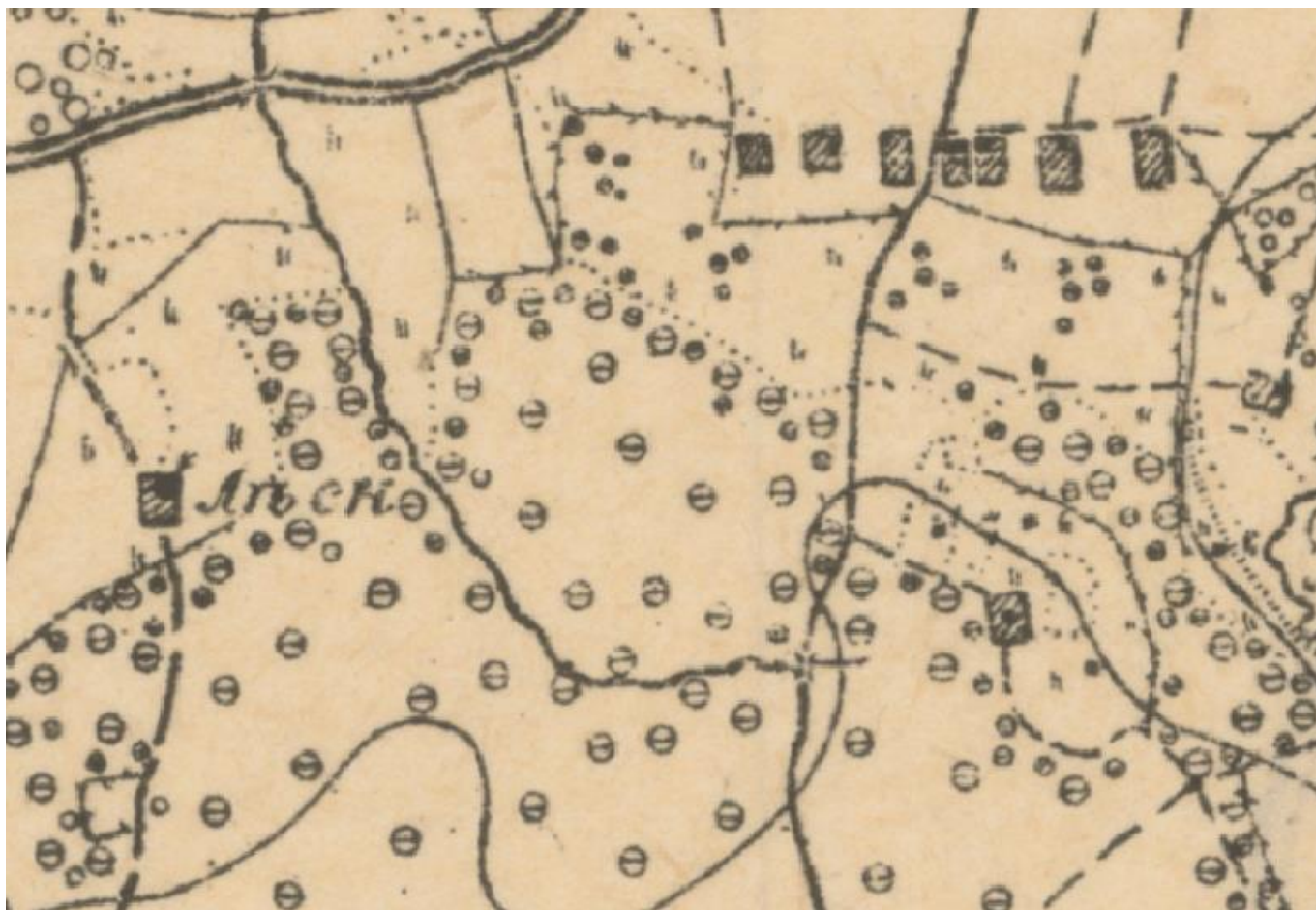

24. Lääne poolt truubist voolas korralikult vett. Ida poolt tuli kõige vähem. Lõunast tundus tulevat üsna sama palju nagu läänest:

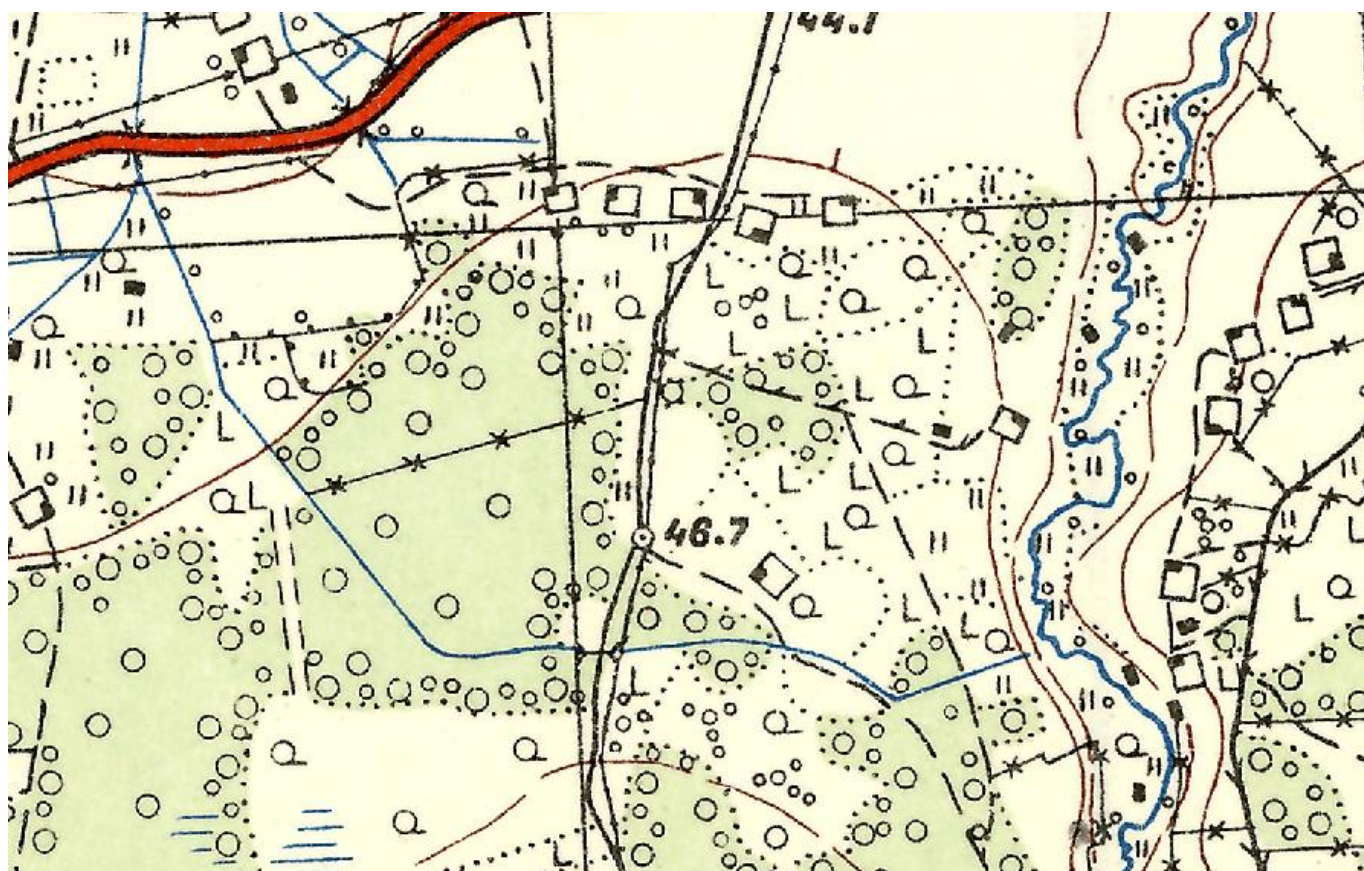
Olukord ajaloolistel kaartidel: Verstastel kaartidel on kujutatud Oldoja lähtuma vaatluspunkti 21 lähedusest ning kulgema läände mööda tänapäevaks täiesti kuiva ning lõuna-põhjasuunaliste kraavidega läbi lõigatud telge:

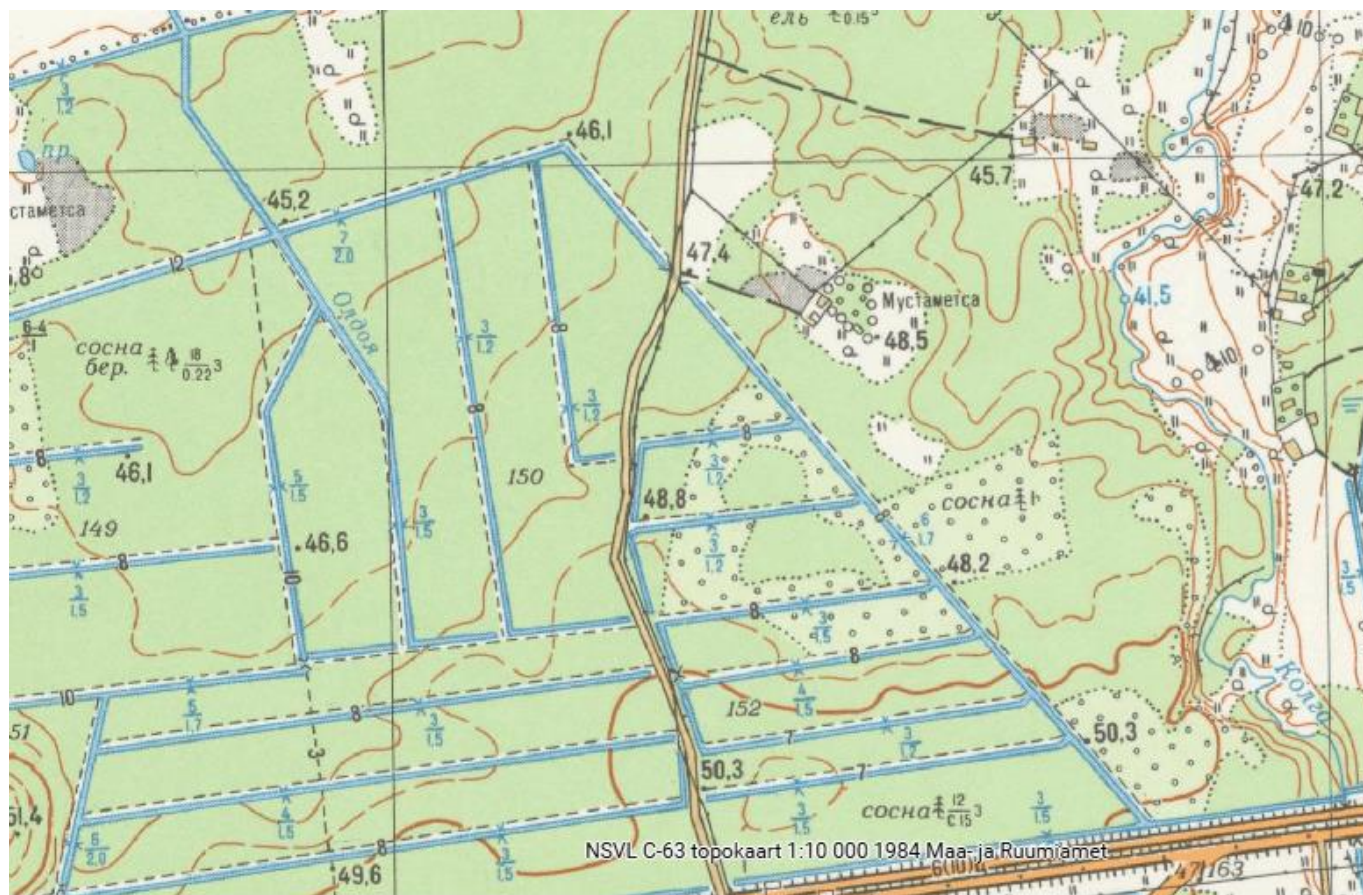
Sarnases asukohas on Oldoja lähe EV 1:50 000 kaardil 1935. aastast:

NL 1:25 000 kaardil 1948. aastast ulatub see telg kaugemale ida poole ning hõlmab vaatluspunkti 22 ida poolt tulevat telge:

NL 1:10 000 kaardil 1984. aastast on peal tänapäevane tihe kraavivõrk, kuid Oldoja nimi on vaatluspunkti 12 läbival kraavil ehk üks kraav praegu Oldojaks loetust ida pool oleval kraavil:

Järeldused: Algupäraselt näib Oldoja olevat lähte saanud Mustametsa talust lõuna ja edela pool olevast metsast. Oja lähtemets on aga tihedalt kraavitatud. Seetõttu on oja kunagine säng looduses küll veel eristatav, kuid täiesti kuiv ning seda tänapäeval enam oja teljeks lugeda ei saa. Kõige veerohkem on kraav, mis saab oma vee vahetult Peterburi maanteest põhja ja lõuna poolt, kuid ajalooliste kaartide alusel pole seal looduslikku vooluveekogu olnud. Praegu on oja ülemjooks määratud küll just selle, kõige läänepoolsema, kraavi peale ning lähtelõiguks on loetud sellesse suubuv veevaene teekraav.

Ajaloolisest järjepidevusest lähtuvalt oleks õigem lugeda oja ülemjooksuks vaatluspunkti 12 läbivat kraavi, kuna see kattub kõige pikemalt oja kunagise teljega. Samas ei eristu sellel oja ajaloolise teljega lõikumise koht, mistõttu tuleks oja ülemjooksu sellele määramisel lugeda ojaks ka ca 300 m inimtekkelist kraavi, mille algus on pealegi täiesti kuiv. Seetõttu näib kõige optimaalsem määrata **oja lähe kolme kraavi ühinemiskohta punktis 24**. Seal saavad kokku kolm arvestatava vooluhulgaga kraavi, millest lõuna- ja idapoolne koondavad kokku vee oja kunagiselt toitealalt.

Kuigi Kahala järvest ülesvoolu ojal looduslik säng puudub, siis järvest allavoolu on see looduslikum. Seetõttu on põhjendatud selle jätkuv liigitamine tüüpi „oja“.